Valiokunnan lausunto LiVL 18/2016 vp– U 51/2016 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi maarajoitusten ja muiden asiakkaan kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 (asetus kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä) ja direktiivin 2009/22/EY (direktiivi kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista) muuttamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi maarajoitusten ja muiden asiakkaan kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 (asetus kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä) ja direktiivin 2009/22/EY (direktiivi kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista) muuttamisesta (U 51/2016 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- viestintäneuvos Kreetta Simola, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Niina Etelävuori, työ- ja elinkeinoministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Annetulla ehdotuksella pyritään parantamaan sisämarkkinoiden toimintaa estämällä suora tai epäsuora asiakkaan kansalaisuuteen tai asuin- tai sijoittautumisvaltioon perustuva syrjintä. Asetuksessa määritellään tilanteet, joissa myyjät eivät saisi estää asiakkaan pääsyä sivustolle asiakkaan kansalaisuuteen, asuin- tai sijoittautumisvaltioon perustuvalla syyllä, eivätkä uudelleen ohjata asiakasta toiselle sivustoversiolle ilman asiakkaan erillistä ennakkosuostumusta. Myyjät eivät myöskään saisi soveltaa asiakkaisiin erilaisia, kansalaisuuteen tai asuinpaikkaan perustuvia, maksuehtoja.

Valmis
5.0

Lisäksi ehdotuksella pyritään kieltämään asiakkaiden syrjintä kolmessa tavaroiden ja palvelujen myyntiin liittyvässä erityistapauksessa, eikä siinä sallittaisi tällaisen syrjintäkiellon kiertämistä passiivisissa myyntisopimuksissa. Tällaiset käytännöt vaikuttavat sekä kuluttajiin että yrityksiin tavaroiden ja palvelujen loppukäyttäjinä. Toimet, joissa yritys ostaa tavaroita tai palveluja jälleenmyyntiä varten, jäävät ehdotuksen ulkopuolelle.

Ehdotuksen artiklassa 1 komissio määrittelee ehdotetun asetuksen kohteen ja soveltamisalan. Asetusta ei sovellettaisi palveludirektiivin (2006/123/EY) soveltamisalan ulkopuolelle rajattuihin palveluihin, kuten esimerkiksi rahoituspalveluihin, kuljetuspalveluihin, terveydenhuolto- ja apteekkipalveluihin tai audiovisuaalisiin palveluihin. Maantieteellinen soveltamisala on muotoiltu niin, että siihen sisältyvät EU:hun sijoittautuneet elinkeinonharjoittajat sekä kolmansiin maihin sijoittautuneet elinkeinonharjoittajat, jotka myyvät tai aikovat myydä tavaroita ja palveluja asiakkaille unionissa.

Ehdotuksen artiklassa 2 annettaisiin määritelmät. Ne perustuvat pääosin olemassa olevaan lainsäädäntöön. Asetusluonnoksessa ’asiakkaalla’ tarkoitetaan kuluttajaa tai yritystä. Määritelmällä ’verkkorajapinta’ tarkoitetaan mitä tahansa elinkeinonharjoittajan käyttämää tai hänen puolestaan käytettyä ohjelmaa, mukaan lukien verkkosivut ja sovellukset, jonka kautta asiakkaalla on pääsy elinkeinonharjoittajan tarjoamiin tavaroihin tai palveluihin.

Ehdotuksen artiklassa 3 säädettäisiin elinkeinonharjoittajien velvollisuudesta olla estämättä asiakkaan pääsyä verkkorajapintoihinsa asiakkaan asuinpaikan perusteella. Lisäksi siinä edellytetään asiakkaan ennakkosuostumusta toiseen verkkorajapintaan ohjaamiselle sekä vaaditaan elinkeinonharjoittajia pitämään helposti saatavilla se verkkorajapintojen versio, jolle asiakas yritti päästä, ennen kuin tuli ohjatuksi toiseen versioon. Elinkeinonharjoittaja vapautetaan näiden velvollisuuksien noudattamisesta, jos pääsyn rajoituksia tai toiseen verkkorajapintaan ohjaamista vaaditaan laissa. Näissä poikkeustapauksissa elinkeinonharjoittajan olisi esitettävä selkeät perustelut.

Ehdotuksen artiklassa 4 komissio määrittelee kolme erityistilannetta, joissa asiakkaiden syrjintä asuinpaikan perusteella olisi kiellettyä. Ensimmäinen tilanne koskee fyysisten tavaroiden myyntiä, kun elinkeinonharjoittaja ei osallistu tuotteen toimitukseen asiakkaan jäsenvaltioon. Toinen tilanne koskee sähköisesti suoritettavien palvelujen tarjoamista, kuten esimerkiksi pilvipalveluja, tietovarastointipalveluja (data warehousing) tai webhotellipalveluja. Se ei koske palveluja, joiden keskeinen piirre on pääsyn tarjoaminen tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin ja muuhun suojattuun aineistoon ja niiden käytön mahdollistaminen. Kolmas tilanne koskee palveluja, joita elinkeinonharjoittaja tarjoaa asiakkaalle elinkeinonharjoittajan tiloissa tai fyysisessä paikassa, jossa elinkeinonharjoittaja toimii, eri jäsenvaltiossa kuin asiakkaan asuin- tai sijoittautumispaikka on.

Ehdotuksen artiklassa 5 vahvistettaisiin syrjimättömyyttä koskevat säännöt maksamisen yhteydessä. Säännön mukaan elinkeinonharjoittajat eivät saisi soveltaa erilaisia maksuehtoja asiakkaan kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan, maksutilin sijaintiin, maksupalvelun tarjoajan sijoittautumispaikkaan tai maksuvälineen myöntämispaikkaan unionissa liittyvistä syistä tietyissä ennalta määritellyissä tilanteissa.

Ehdotuksen artiklassa 6 säädettäisiin, että elinkeinonharjoittajien kanssa tehtävät sopimukset, joihin sisältyy passiivista myyntiä koskevia rajoituksia ja jotka johtaisivat tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen rikkomiseen, olisivat mitättömiä.

Ehdotuksen artikla 7 koskisi jäsenvaltioiden viranomaisten harjoittamaa täytäntöönpanon valvontaa.

Ehdotuksen artiklassa 8 vaadittaisiin jäsenvaltioita nimeämään yksi tai useampi elin, joka antaa kuluttajille käytännön apua riita-asioissa johtuen tästä asetuksesta.

Ehdotuksen artikla 9 koskisi komission tekemiä määräaikaisia arviointeja asetuksen soveltamisesta.

Komissio tekisi ensimmäisen arvioinnin 2 vuoden kuluttua voimaantulosta ja tämän jälkeen 5 vuoden välein. Arviointikertomukseen olisi tarvittaessa liityttävä ehdotus tämän asetuksen muuttamiseksi oikeudellisen, teknisen ja taloudellisen kehityksen valossa. Lisäksi ensimmäisessä arvioinnissa olisi tarkasteltava erityisesti sitä, olisiko syrjintäkieltoa sovellettava myös sähköisesti suoritettaviin palveluihin, joiden keskeinen piirre on pääsyn tarjoaminen tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin ja muuhun suojattuun aineistoon ja niiden käytön mahdollistaminen, sillä edellytyksellä, että elinkeinonharjoittajalla on hallussaan tarvittavat oikeudet kyseessä oleville alueille.

Ehdotuksen 11 artikla koskisi asetuksen voimaantuloa ja soveltamista. Asetus tulisi voimaan 20 päivänä julkaisemisesta ja sitä sovellettaisiin 6 kuukautta julkaisemisesta, pois lukien 4 artiklan 1 kohdan b alakohta, joka koskee sähköisesti suoritettavia palveluja, jota sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2018.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu asetuksen tavoitteisiin myönteisesti ja pitää perusteettomiin maarajoituksiin puuttumista tärkeänä. Asetuksen voidaan nähdä edistävän sisämarkkinoiden toimivuutta erityisesti kuluttajien kannalta. Samalla on kuitenkin varmistettava, ettei asetus luo epätarkoituksenmukaisia velvoitteita yrityksille.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että asetus on selkeästi rajattu määrittäen tarkasti ne tilanteet, joissa perusteeton geoblokkaus on kiellettyä. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tämä selkeyttää joiltain osin palveludirektiivin 20 artiklan tulkinnanvaraisuudesta johtuvaa epävarmuutta.

On tärkeää, että asetuksella ei vaikuteta yritysten sopimusvapauteen tai elinkeinonharjoittamisen vapauteen enempää kuin perusteettomien maarajoituksien torjumiseksi on välttämätöntä. Ehdotus ei velvoita yrityksiä luomaan jokaiseen jäsenvaltioon yltävää jakelulogistiikkaa, sopeuttamaan palveluaan kaikkien jäsenvaltioiden sopimuskäytäntöihin (mukaan lukien mm. kansallinen vero- ja kuluttajansuojalainsäädäntö) taikka hankkimaan EU:n laajuisia jakeluoikeuksia, mikäli tähän ei ole kaupallista intressiä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yritykselle asetettava velvoitteet ovat selkeitä ja että niiden toteuttamistavoissa on riittävää joustoa. Tämä koskee erityisesti sivustolle pääsyn sääntelyä.

Tavaroiden ja palvelujen syrjimätön saatavuus sisämarkkinoilla on perimmiltään rajat ylittävä kysymys. Valtioneuvosto pitääkin asetusta parhaana välineenä, sillä sitä sovelletaan sellaisenaan jäsenvaltioissa, siinä vahvistetaan samantasoiset velvollisuudet yksityisille osapuolille ja se mahdollistaa asuinpaikkaan perustuvaa syrjimättömyyttä koskevien sääntöjen yhdenmukaisen soveltamisen kaikissa jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto arvioi, että EU:n toimilla voidaan varmistaa suurempi oikeusvarmuus selkeyttämällä tilanteita, joissa asuinpaikkaan perustuvan erilaisen kohtelun katsotaan olevan syrjivää ja siksi kiellettyä.

Valtioneuvosto katsoo, että näissä velvoitteissa ei ole menty pidemmälle kuin mikä on tarpeen havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi, ja ne rajoittuisivat ehdotuksessa määriteltyihin tilanteisiin. Ehdotus parantaisi myös oikeusvarmuutta elinkeinonharjoittajien kannalta selkeyttämällä olemassa olevia velvollisuuksia ja tarkentamalla, milloin asiakkaita olisi kohdeltava tasapuolisesti rajat ylittävissä ostoissa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää ehdotuksen tavoitteita puuttua selkeästi perusteettomiin maarajoituksiin kannatettavina sisämarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi ja palvelujen tasapuolisen saatavuuden edistämiseksi. Valiokunta pitää keskeisenä, että sääntely on täsmällistä ja tarkkarajaista ja yrityksille annetaan riittävästi joustonvaraa sen käytännön toteuttamisessa. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää myös tärkeänä, että sääntelyllä ei rajoiteta yritysten sopimusvapautta tai elinkeinonharjoittamisen vapautta enempää kuin mitä perusteettomien maarajoitusten torjumiseksi on välttämätöntä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 22.9.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mirja Vehkaperä kesk
jäsen Mikko Alatalo kesk
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Suna Kymäläinen sd

jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula